

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Με άλλο μάτι

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Μελετήσας την ανάστασιν

Ο Κλήμης ο Αλεξανδρεὺς θέλοντας νὰ δώσει μιὰν ἐξηγήσιν, γιατί ὁ Κύριος ἤγειρε τὸν Λάζαρο ἐκ τῶν νεκρῶν, τὸ ἀποδίδει στὸ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του ὁ Λάζαρος εἶχε μελετήσει τὴν Ἀνάστασιν, εἶχε ἐμβαθύνει ἐσωτερικὰ στὸ γεγονός τοῦ θανάτου καὶ προσδοκῆσαι τὴν Ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν (Παιδαγωγός Ι 6,3)¹. Ὁ ἴδιος, ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς Σαδδουκαίους, γνώριζε τίς γραφές καὶ τὴ δύναμιν τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Μάρκου 16' 24). Τοῦ ἐμελλε ὅμως νὰ γνωρίσει καὶ στὴν πράξιν καὶ νὰ ὑποστῆ στὴν ἴδιαν του τὴν ζωὴ τίς συνέπειες αὐτῆς τῆς δύναμιν. Στάθηκε ἀνάμεσα σὲ δύο ἀποφάσεις - κελεύσματα: «Γῆ εἴ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ» (Γένεσις γ' 19) — «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω» (Ἰωάννου ια' 44). Πρόλαθε νὰ μπεῖ ἀλλὰ καὶ νὰ θγεῖ ἀπὸ τὸ «σκοτεινόμορφον Ἄδου βασιλείον» πρὶν ἀπὸ «τὴν κοινήν Ἀνάστασιν».

Δὲν γνωρίζουμε θέβαια τί εἶδε ἐκεῖ κάτω, γιατί «οὐδὲν περὶ τῶν ἐν Ἄδου ὁ Λάζαρος εἶπεν ἢ ὅτι οὐ συνεχωρήθη τελείως ἰδεῖν τὰ ἐκεῖσε, ἢ ἰδὼν σιγήσαι ταῦτα διεκελεύθη». Ἔτσι σχολιάζει τὸ γεγονός τῆς σιγῆς του ὁ συντάκτης τοῦ συναξαρίου τῆς ἑορτῆς. «Ἡ ζωὴ τοῦ Λαζάρου «τῷ ἄδῃ ἤγγισε» (Ψαλμὸς πζ' 4) καὶ ὁ Θεὸς ἐγλύτωσε «τὴν ψυχὴν του ἐξ ἄδου κατωτάτου» (Ψαλμὸς πε' 13). Ἦταν σὰν γιὰ δευτέρην φορά «νὰ δοκίμαζε μετὰ τὰ χεῖλην ἀκόμη στὸν πηλὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου» (Ὁ. Ἐλύτης).

Τὸ πρόσωπό του εἶχε πάρει μιὰν ἀνεξίτηλη σοβαρότητα μετὰ τὴν ἐπιστροφή του καὶ ὁ λαὸς τὸν φαντάσθηκε μετὰ τὴν ἔγερσίν του ἀγγέλαστο. Πρέπει νὰ εἶναι

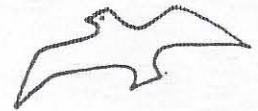
τρομακτικὴ πάντως ἡ αἴσθησις ἀπὸ «ψυχὴν ζῶσαν» (πρβλ. Γένεσις 6' 8), νὰ θρῖσκεσαι πάλιν γῆ, χῶμα, πηλός. Τότε νιώθεις τί ματαιότητα εἶναι νὰ ἐπιδιώκεις πράγματα φθαρτά, πού ἡ κατάληξίς τους εἶναι ὁ θάνατος, ἀντὶ νὰ μελετᾷς τὴν Ἀνάστασιν. Τότε, καὶ «ἀγγέλαστος» νὰ εἶσαι, ἀναγκάζεσαι ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ χαμογελάσεις κάγοντας τοὺς ἀναγκαίους συνειρμούς, ὅπως ὁ Λάζαρος, στὸ περιστατικὸ πού ἡ λαϊκὴ παράδοσις μᾶς ἀναφέρει.

Ὁ Λάζαρος «σ' ὅλην τὴν δευτέραν ζωὴν του δὲ γέλασε ποτὲ καὶ μόνο μιὰ φορά χαμογέλασε, σὰν εἶδε στὸ παζάρι ἕνα χωρικὸ νὰ κλέβῃ μετὰ τρόπο μιὰ στάμιναν ἀπὸ τὸν σταμινᾶ καὶ ὕστερα νὰ τὸ κόβῃ λάσπη. Βρέ, τὸν ταλαίπωρον, λέει χαμογελώνοντας ὁ Λάζαρος. Γιὰ ἰδέσ τον πῶς φεύγει μετὰ τὸ κλεμμένο σταμινί. Ξεχνᾷε ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἕνα κομμάτι χῶμα, ὅπως καὶ τὸ σταμινί! Τὸ ἴνα χῶμα κλέβει τ' ἄλλο. Μετὰ δὲν εἶναι νὰ γελοῦν καὶ οἱ πικραμένοι; Εἰς τὰ Κύθηρα λέγουν ὁ ἕνας πηλὸς κλέβει τὸν ἄλλο πηλό»².

Πηλὸς εἴμεθα, ἀγνοίαν ἔχομεν

Ἐὰν ἡ λαϊκὴ σοφία μᾶς ἐπαναφέρει στὴν τάξιν μὲ αὐτὸν τὸν χαριτωμένον τρόπο, ὑποδεικνύοντάς μας πράγματα πού ἔπρεπε νὰ γνωρίζουμε καὶ ὅμως τὰ ξεχνᾶμε, ἀλλ' ἀναγκάζομαστε ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ τὰ θυμηθοῦμε καὶ τότε ν' ἀναφωνήσομε «στερνὴ μου γνώσις νὰ σ' εἶχα πρῶτα». Σύγχρονοι Γέροντες ἐπισημαίνουν τὸν κίνδυνον πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν λήθη τῶν πρωταρχικῶν μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ θρῖσκῶμε σὲ «χάος ἀναισθησίας». Ἀγνοώντας τὴν οὐσιαστικὴν

σ ἐ δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας



κατάστασή μας περηφανευόμαστε επιδιδόμενοι δῆθεν σὲ κατορθώματα. Ἡ εἰκόνα καὶ ἡ πραγματικότητα τοῦ «πηλοῦ» ἐπαγέρχεται στίς νοθεσίες τους.

«Πηλὸς εἴμεθα, ἄγνοιαν ἔχομεν: Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν κλέπτει. Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν ὑβρίζει. Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν συκοφαντεῖ. Ὁ πηλὸς τοῦ πηλοῦ ἐπαίρεται. Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν πλουτεῖ. Ὁ πηλὸς τοῦ πηλοῦ ἄρχει. Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν δέρει. Ὁ πηλὸς τὸν πηλὸν φυλακίζει. Καὶ ἐν γένει ὁ πηλὸς τοῦ πηλοῦ θεωρεῖται σοφώτερος, δυνατώτερος, πλουσιώτερος, εὐγενέστερος, τιμιώτερος, πλουτῶν ἀνοησίαν καὶ ἄγνοιαν τῆς ὑπάρξεώς του· τοῦ πόθεν καὶ ποῦ εὐρέθη, πῶς ἐγεννήθη, ποῖος ὁ προορισμὸς του, ποῦ καταλήγει, τί τὸ μετὰ ταῦτα»³.

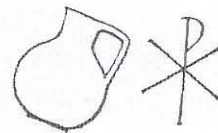
Ὁ λόγος τοῦ Γέροντος δὲν ἐξαγχεῖται σὲ διαπιστώσεις «κατορθωμάτων». Εἶναι ὑπομνηστικὸς καὶ παρακλητικὸς. Ἐὰν εἴμαστε «σκευὴ κεραμέως», ποῦ τὰ παραμονεύει ἢ ἀπειλὴ μῖα «ράβδου σιδηρᾶς», ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἐλπίδα (γιὰ νὰ μὴ λυπώμαστε «καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα», Α΄ Θεσσαλονικεῖς δ΄ 13). Ὁ Γέροντς σημειώνει:

«Μνησθητι, υἱέ μου, ὅτι ἐπλάσθης πηλός, ἀλλ' εἶσαι καὶ πνοή τοῦ Θεοῦ. Μὴ καταφρονῆς τὴν ὑπόληψίν σου καὶ προσηλώνασαι εἰς τὴν ὕλην. Εἶσαι π ν ο ἦ τ ο Ὡ Θε ο Ὡ διασσο νὰ γίνῃς ἄξιος τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ»⁴.

Νέα πνοή

Αὐτὴ ἡ παράτρυνση μᾶς δίνει μιὰ νέα πνοή. Μποροῦμε νὰ παρηγοροῦμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μ' αὐτὰ τὰ λόγια (Α΄ Θεσσαλονικεῖς δ΄ 18). Τότε βλέπουμε τὸν κόσμον μὲ ἄλλο μᾶτι. Γνωρίζουμε τὴν καταγωγή μας. Ναὶ εἴμαστε πηλός. Ἄλλ' ὄχι πηλός ἀκατέργαστος. Γινόμαστε «σκευὸς εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον καὶ εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτομιμασμένον» (Β΄ Τιμόθεον 6΄ 21), «εἰς διακονίαν»

(δ΄ 11). Τότε συμβαίνουν μέσα μας μυστικὲς ἀλλοιώσεις ἀπορίας ἄξιες σὰν αὐτὲς ποὺ μελετοῦμε στὸν Κανόνα πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως (Ῥωδὴ η΄): «Πῶς θεοῦ Σώματος καὶ Αἵματος ὁ πηλὸς μετέχω καὶ ἀφθαρτοποιούμαι»;



Μελετώντας ἀπὸ τώρα τὴν Ἀνάσταση, καρπωνόμαστε ἤδη ὅλα τῆς τὰ ὀφέλη. Τὸ πάθος εἶναι παρελθόν, ἡ Ἀνάσταση ἔνα αἰώνιο παρόν. Ἡ βιωτὴ μας γίνεται ἀναστάσιμη. Δὲν ταυτιζόμαστε μόνο μὲ τὸν Λάζαρο ἀλλὰ μὲ ὅλους τοὺς Ἀποστόλους, στοὺς ὁποίους παρουσιαζόταν ὁ Ἰησοῦς ζωντανὸς μετὰ τὰ πάθη του καὶ γινόμαστε καὶ μεῖς ἔτσι μ ἄ ρ τ υ ρ ε ς τ ῆ ς Ἀ γ α σ τ ἄ σ ε ω ς αὐτοῦ (Πράξεις α΄ 22).

Χριστὸς ἀνέστη! Ἀληθῶς ἀνέστη!

1. Βλ. Joseph A. Fischer, «Μελέτη θανάτου. Eine Skizze zur frühem griechischen Patristik». Στὸ *Wegzeichen*, Würzburg, Augustinus Verlag, 1971, σ. 43-54, ἰδιαιτέρα τὴν σ. 54, ὑποσημείωση 95.

2. Λήμμα «Λάζαρος» (Λαογραφία), τοῦ Δημ. Β. Οἰκονομίδου στὴν ΘΗΕ τ. 8, 1966, σ. 63.

3. Γέροντος Ἰωσήφ, Ἐ κ φ ρ α σ ῖ ς μ ο ν α χ ι κ ῆ ς ἐ μ π ε ρ ῖ α ς, Ἁγίον Ὄρος, Ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Φιλοθέου, 21981, σ. 227.

4. Ὅπου πάρα πάνω, σ. 270.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Στῆ σειρᾶ «ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΟΣ»

μόλις ἐκυκλοφόρησαν τὰ τεύχη:

★ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ Ι. ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ὅπως θιώνεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία (τοῦ Βασ. Μουστάκη, †).

★ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ.